

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙНИХ СИСТЕМ

На сучасному етапі розвитку глобальної економіки, де рівень розвитку інноваційної та високотехнологічної діяльності визначає рівень безпеки й конкурентоспроможності країни, все більше країн приділяють значну увагу розумному управлінню та виробленню виваженого правильного стратегічного підходу до організації інноваційної системи. Розвиток цих напрямів досліджень привів до формування концепції національних інноваційних систем (НІС).

Досвід розвинених країн свідчить, що якісні перетворення в системній організації інноваційних процесів дозволять Україні перейти на новий рівень розвитку виробництва і сфери послуг, та посісти гідне місце у світовому економічному просторі.

Під час глобалізації і створення єдиного світового фінансового ринку, формування інноваційних систем набуває характеру центрального економічного процесу у індустріально розвинених країнах.

Головними компонентами інноваційних систем виступають наукові, науково-технічні, технологічні, соціально-організаційні нововведення, втілені як в різних матеріальних, так і у нематеріальних носіях. З'являючись у стадіях відтворювального циклу, нововведення різняться по типології, походженню, призначенню, ступеня новизни, рівню поширення тощо. Інноваційна діяльність представлена як процес творчості, полягає у створенні нововведення, реалізація інноваційної альтернативи, інноваційної потреби і підприємницьких зусиль.

Характеризуючи перехід світової економіки на інноваційний шлях розвитку, дослідники говорять про формуванні "економіки інновацій", "економіки знань", "нової економіки" та інших. Але незалежно від термінології і оцінок причин переходу більшість їх визнає, що змінилося тип відтворення; його основною ознакою стає розвиток національних інноваційних систем [1].

Зазвичай НІС характеризують як сукупність підприємств і закупівельних організацій, діяльність яких спрямовано генерування і дифузії інновацій. Про неї говорять як про які забезпечують інноваційні процеси системі економічних механізмів і деяких видів діяльності. Під НІС також розуміють "сукупність взаємозалежних організацій (структур), зайнятих виробництвом і як реалізацією наукових знань і технологій у межах національних кордонів. Інша ж частина НІС – комплекс інститутів правового, фінансового і міністерства соціального характеру, які забезпечують

інноваційні процеси та мають міцні національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості" [2].

На підставі визначення сутності НІС можна виділити її основні структурні елементи (рис. 1).

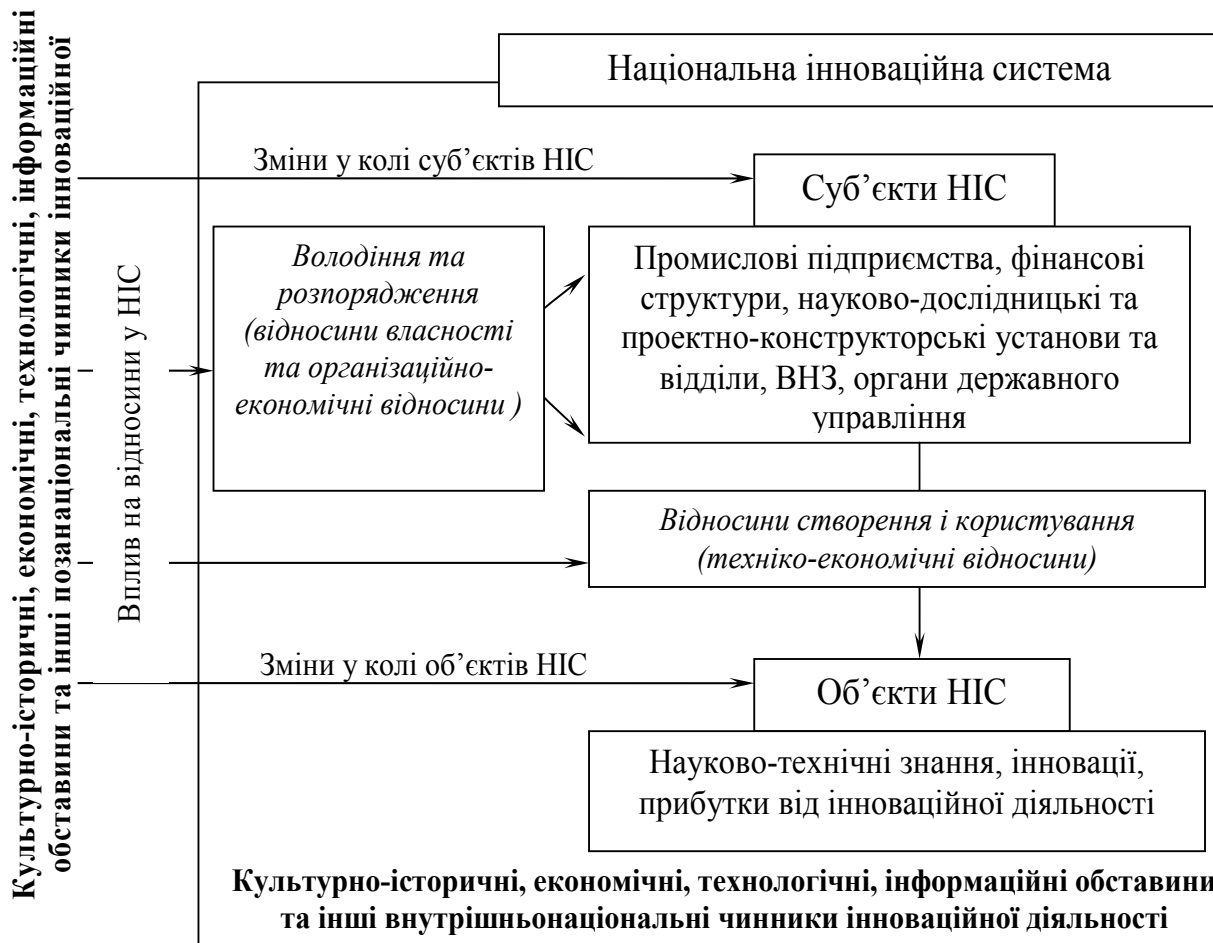

Рис.1 Структура національної інноваційної системи [розроблено автором]

Більшість дослідників проблем переходу економіки на інноваційний шлях розвитку фіксують принципові умови і негативні наслідки даного переходу:

- світова економіка переживає якісно новий етап свого розвитку. Підтвердження цьому – затребуваність інновацій не окремими підприємцями, а національними економіками.

- виникла така економічна категорія, як "людський капітал". Накопичуючи і використовуючи його, економічні суб'єкти отримують ренту, за змістом ідентичну прибутку від капіталовкладень у цінні папери або від банківського кредитування.

- "провали ринку" в інноваційній сфері змушують державні органи розвинених країн у разі потреби приймати на себе частку витрат і персональної відповідальності. Тому є важливим визначити міру участі у

розвитку НІС громадян як носіїв людського капіталу, бізнесу, публічних інститутів (державних, регіональних, муніципальних), і навіть громадських організацій [2].

Без сумніву, інноваційний шлях розвитку має бути безальтернативним. Створення інноваційної системи в державі не є разовою акцією, а є системним багаторівневим завданням, розв'язання якого потребує постійної і наполегливої роботи всього суспільства.

Інноваційна система не формується спонтанно на основі механізмів саморегуляції, а потребує активного втручання і управління цим процесом з боку держави. Дехто вважає, що ринок сам відрегулює всі питання. Але, як свідчить світовий, так і наш вітчизняний досвід, це помилковий шлях.

Перспективними шляхами управління розвитком НІС для України можуть стати:

- облік та оцінка складових інноваційного потенціалу України та приведення їх у відповідність до світових тенденцій розвитку інновацій;

- перегляд державної освітньої політики з націленням її на формування інноваційно активних фахівців відповідно до визначених пріоритетів науково-технічного розвитку;

- розвиток організаційних форм та інтенсифікація інноваційної діяльності шляхом відродження системи пільгового оподаткування інноваційних підприємств, науково-дослідних установ та організацій інноваційної інфраструктури у територіально сформованих зонах високих технологій;

- подальший розвиток та удосконалення законодавчого забезпечення ринку прав на об'єкти інноваційної діяльності, у т.ч. адаптація національного законодавства до відповідних стандартів ГАТТ/СОТ.

Для активізації інноваційної складової економічного розвитку необхідно, передусім, створити ефективну та постійно діючу систему прогнозування, формування пріоритетів та планування. Інноваційна політика має бути узгоджена із загальною економічною політикою держави і формуватися на базі законів з відповідним матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням.

Список використаних джерел:

1. Василя В.А., Миндели Л.Э. Національна інноваційна система: передумови і механізми функціонування. / В.А. Василя - М.: ЦИСЕ, 2012, С. 11-12.

2. Лапін М. Стратегія інноваційного розвитку: національна інноваційна система / Лапін М. // Проблеми теорії та практики управління. – 2014. – № 5. – С. 111.